

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Jiřího Šubrta:

Narativní postupy v Jeronýmově *Vita Pauli*.

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2007, 152 s.

Předložená disertační práce Mgr. Jiřího Šubrta vznikla v rámci distančního doktorského studia oboru klasická filologie – římská literatura na FF UK v Praze, pod vedením školitelky prof. PhDr. Evy Stehlíkové.

Mgr. Jiří Šubrt zvolil pro svou práci téma, které se vztahuje k období posledních staletí antiky, nad to ještě velmi speciální téma z oblasti křesťanské literatury. Tomuto období a křesťanským autorům je v posledních několika desetiletích ve světovém bádání věnována poměrně značná pozornost, ale v rámci české klasické filologie je to tematika, která byla a stále ještě je zkoumána spíše výjimečně. Je tedy třeba konstatovat, že si Mgr. Šubrt vybral téma z oblasti, jejíž prozkoumání je možné označit jako desideratum. Není to však vzhledem k jeho dosavadní vědecké práci volba náhodná, neboť křesťanské literatuře a právě Hieronymovi se věnuje s úspěchem několik let, jak to dokazují jednak jeho vlastní publikace, jednak seznam směrodatné sekundární literatury (včetně pramenů, s.134-151).

J. Šubrt se chce ve své práci zaměřit na analýzu narativních postupů Jeronýmovy legendy *Vita Pauli primi eremitaе*, protože „je rozhodně nejpodivnější z Jeronýmových hagiografických textů“ (5). Ze tří legend vybírá tedy k analýze tuto jedinou, a to jednak vzhledem k omezenému rozsahu práce, jednak pro nejasný žánrový status, zvláštnosti v kompozici a kombinaci různých literárních postupů (6). Autor se rozhodl pro aplikaci naratologických metod, které považuje vzhledem k charakteru textu (tj. žánrové nevyhraněnosti) za perspektivní.

Disertace má rozsah 152 stran a tvoří ji dva celky obsahově homogenní. Prvnímu rozsáhlému oddílu předchází stručný úvod o hagiografii ve 4.století se zřetelem k Jeronýmovým legendám o poustevních a informovaný přehled o dosavadních názorech na možnost jejich žánrového začlenění (9-41). Jádrem práce je kapitola Narativní situace ve *Vita Pauli* (42-

110), přehledně rozdělená do menších analytických celků. Jistým pokračováním a zároveň i shrnutím je kapitola Vypravěč v Jeronýmových legendách (111-116). Připojena je pak kapitola *Sic nudus et armatus ...* (s.117-133), která je věnována jedinému avšak významnému a velmi zajímavému motivu pustiny v Jeronýmových legendách. Tato část práce byla již publikována v Listech filologických (123, 2000, 223-236) a vědeckou komunitou přijata příznivě. V rámci předložené práce tvoří smysluplnou kapitolu zabývající se motivem, který má důležité místo i ve *Vita Pauli*.

Metodologickou oporu pro hlavní část disertace našel J. Šubrt v Genettově naratologické teorii, ale využívá i výsledků novějších studií, zejména prací S. Rimmon-Kenanové, M. Balové a W. Schmida. V řešení konkrétních otázek spojených s analýzou textu považuje za nejvýznamnější práci H. Kecha (1977), v níž je také podroben zkoumání vypravěč, ale na základě poněkud jiné teorie (Stanzelovy teorie vyprávění, resp. vyprávěcích situací). Vzhledem k stanovenému cíli jeví se volba této metody jako adekvátní.

V zásadní části disertace je nejprve podán komentovaný popis *Vita Pauli* a naznačeny základní problematické body, které budou v následujících kapitolách analyzovány. Autor očekává, že analýza „může pomoci osvětlit problematiku žánrového zařazení tohoto podivného textu“ (42-46). Poté se věnuje interpretaci narativní perspektivy s ohledem k postavám „hrdinů“ vyprávění (Dvojitá perspektiva 47-64). V úvahu bere časovou rovinu, pozici vypravěče a její proměny či posuny. Konstatuje, že *Vita Pauli* je text nesourodý, rozpadající se do dvou heterogenních částí – první je spíše biografická, druhá spíše novelistická. Způsob vyprávění je podle autora natolik rozdílný, že „nutně musí uvést čtenáře ve zmatek“ (64). Zde bych položila otázku: jakého čtenáře? V dalších analytických podkapitolách (*Bestiae Christum loquuntur*, 65-81, *Civitas meretrix*, 82-95, *Narrator doctus*, 96-110) se věnuje vybraným prvkům vyprávění spojeným s postavením vypravěče, jeho komentářem a s perspektivou vyprávění. Podrobně interpretuje Jeronýmovu poušť a funkci démonických bytostí; klade si otázku, proč jsou do vyprávění o Pavlovi zasazeny historky o mučednících (zvláště pak lascivní příběh o zneuctění mučedníka). Tyto kapitoly (*Bestiae*

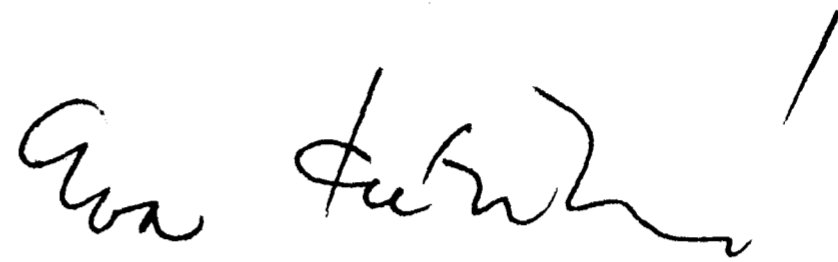
..., *Civitas* ...) jsou podrobné, přesvědčivé a velmi zdařilé. V poslední z těchto kapitol (*Narrator doctus*) sleduje chování vypravěče, který se snaží působit jako objektivní historik, vypravěčovy „převleky“, jeho komentář, různé typy vysvětlivek apod. Očekávala bych, že v kapitole, kde je vypravěč představen jako *doctus*, budou zmíněny jeho rétorické kvality, protože zvýrazňují jeho roli a podílejí se na strukturování či kompozici zkoumané legendy. A kromě toho by zde mohlo být řečeno poslední slovo o tom, jak dopadla Jeronýmova snaha o jednoduché vyjadřování (viz s. 11). Domnívám se také, že do této kapitolky by měla být zařazena ještě část Závěru, a to s. 111-113 (... morálního poselství).

V závěru J. Šubrt charakterizuje vypravěče jako explicitního extradiegetického vypravěče, zároveň i vypravěče autorského, který se na některých místech identifikuje s autorem (není ale totožný s implicitním autorem). Ve velmi názorné tabulce pak uvádí charakteristiky vypravěče ve *Vita Pauli* (114). Srovnává ještě postavení vypravěče ve *Vita Malchi a Vita Hilarionis* a stručně upozorňuje na rozdíly. Úsilí, které autor věnoval interpretaci tohoto sice nevelkého, ale velmi rozmanitého a interpretačně náročného spisku by si zasluhovalo závěry důkladnější, i přesto že je celkem pochopitelné, že nelze očekávat nějaká rázná, definitivní nebo jednoznačná řešení v otázce žánrové příslušnosti. Kapitola *Vypravěč v Jeronýmových legendách* tak působí spíše jako kapitola poslední než jako kapitola shrnující dosažené výsledky. Myslím, že by tento závěr autor ještě mohl doplnit při obhajobě.

Dílčí interpretace i celkový pohled na legendu, jak je J. Šubrt předložil považují vcelku za přesvědčivé a pokud jde o typologickou charakteristiku vypravěče za přínosné, což zpětně dokazuje jak nosnost zvolené metody, tak i doktorandovu schopnost ji s porozuměním aplikovat. Je také zřejmé, že kol. Šubrt je dobře obeznámen s širší problematikou Jeronýmova díla i literárního a společenského kontextu. Lze tedy konstatovat, že cíl, tak jak byl formulován, byl splněn. Za zásluhu autora považují volbu metody a odvahu ji aplikovat. Mám totiž stejný dojem jako překladatelka „pilotní“ monografie S. Rimmon-Kenanové, která v doslovu k českému překladu píše:

Co však v českém prostředí chybí nejvíce, je praktická aplikace daných teorií při studiu literárních textů (139). Potěšitelné je, že v našich oborech to není první práce tohoto druhu a že se kol. Šubrt k této řadě připojil.

Práce splňuje požadavky kladené na doktorskou disertaci, a proto navrhuji, aby se stala předmětem obhajoby.

Doc. PhDr. Eva Kuťáková, CSc.

V Praze dne 18. 5. 2007